

ДОБРУДЖАНСКИ

ГЛАСЪ

ОСНОВАТЕЛИ:

Л. П. СТАНЧЕВЪ Я. х. ЯНЕВЪ

ИЗЛИЗА ПОДЪ РЪКОВОДСТВОТО НА РЕД. КОМИТЕТЪ

Вестникъ на българитѣ отъ Добруджа

КЪМЪ НАЙ-ЛЮБИМИЯ
ЦАРЬ НА СВѢТА:

И. В. БОРИСЪ III БЪЛГАРСКИ

ЦАРИЮ!

Бѣха дни на черно робство, на мъжи и на тегла, роднитѣ ни полета носѣха бѣлага отъ стѣпкитѣ на хищни грабителѣ, нивитѣ ридаета съ майкитѣ, оплакващи жестоко похитени рожби, угаритѣ се чернѣха незасѣти, както чернѣха сърдцата и душитѣ ни, но въ тия страдалчески дни ни веднажъ не угасна въ насъ лѣжа на сладката надежда, на горещото упование и на свѣтлата вѣра въ похубави бѣднини.

Защото погледитѣ ни непрекъснато бѣха обрнати къмъ Тебе, защото Твоя образъ бѣше залегналъ дълбоко и свѣто въ най-съкровенитѣ кѣтѣ на изтерзаната ни грѣдь, защото всичко хубаво, което въ китенъ даръ ни бѣше завещала родната земя, ние само за Тебе бѣхме отредили.

Нашитѣ надежди се оправдаха, защото Твоята мъдростъ победи! Нашата любовъ бѣше сѣйно възнаградена, защото любовта Ти къмъ българския народъ е искрення, плайна и всеотдайна! Нашата вѣра бѣше благословена, защото вѣрата Ти въ българскитѣ национални идеали е могѣщия ръководителъ на царскитѣ Ти помисли и прояви! Ще растнатъ предѣлитѣ на Твоята държава, ще крепне Твоя тронъ, ще се кичи съ лаври славното Ти войнство, защото Ти живѣешъ въ сърдцата на всички българи и защото Твоето сърдце бие съ тѣхното!

Нека Богъ Ти дарява още много години, на Тебе и на Царското семейство за величието на България и славата на храброто Ти войнство!

ЗА ДОБРУДЖА И ДОБРУДЖАНЦИ

Тѣхниятъ ЦЕНТРАЛЕНЪ КОМИТЕТЪ

ГЕНЕРАЛЪ ИВ. ПОПОВЪ

Не падна случайно изора на воененъ представителъ въ българската делегация за преговоритѣ отъ Крайова върху г. генералъ Иванъ Поповъ. Достоенъ войнъ, г. генерала още въ битността си на командиръ на пограниченъ секторъ прояви такъвъ живъ интересъ и топли чувства къмъ наузата на тия, които пѣш-каха „отвъдъ“, щото воѣки отъ насъ, ималъ щастieto да се срѣщне съ него, е отнасялъ сгрѣващата надежда въ по свѣтли и по-отрадни дни.

Енергиченъ, надаренъ съ най-ценното качество за единъ голѣмъ военно-

началникъ — изострения усетъ нѣмъ политико-общественитѣ проблеми, свързани съ голѣмитѣ идеали на неговия народъ, г. генералъ Поповъ представи по най-блѣстящъ начинъ своята родина въ старопрестолния българо-влашки градъ, отстоявайки съ внушително достойнство справедливитѣ позиции на българското гледище по разискванитѣ въпроси.

И зная азъ, че въ тия трудни дни единственъ насърчителъ му е била горещата му любовъ къмъ безкрайната ширъ надобруджанскитѣ поля и вѣрата му въ тия, които съ

ДОБРУДЖА е СВОБОДНА!

Българи, кждето и да сте: въ далечна Америка, въ Европа, въ Трансилвания, въ Басарабия или въ най-затѣнтения кѣтъ на Балканския полуостровъ, чуйте! Чуйте радостта на роба:

Добруджа е свободна!

Ние сме свободни!

Днесъ е тържеството на свободата!

Днесъ надъ Златна Добруджа грѣе слънцето на свободата. Отъ тихъ, бѣлъ Дунавъ, до бурното Черно море единъ гласъ се чуе, едно повтарятъ млади и стари:

— Добруджа е свободна! Ние сме свободни!

Разкъсаха се робскитѣ окови! Нѣма тирания!

Добруджанци, дигнете глави и запѣйте по чернитѣ угари следъ плуга! Приютени въ топлия скутъ на Отецеството-Майка работете всеотдайно за вашия преуспѣхъ и за благоденствието на България.

Въ работилницата, или на нивата, по съденки или на хората, запѣйте пѣснитѣ на тѣжната робия! Нека теглата и безименитѣ ни страдания се превърнатъ въ плачуца пѣсень на тѣжното минало, защото тѣ ще окрилятъ духа ни за свободата и пѣйки тѣхъ ще видимъ и ще разберемъ колко сладка и велика е свобода!

Добруджа е свободна!

Ние сме свободни!

Да живѣе България!

Да живѣе любимия и мждъръ Царъ на всички българи и освободителъ на Добруджа, Борисъ III.

Да живѣе храброто българско войнство!

РЕДАКЦ. КОМИТЕТЪ НА „ДОБРУДЖАНСКИ ГЛАСЪ“

КЪМЪ СКЪЖПИТЪ БРАТЯ
отъ северна добруджа

Вамъ ви сѣ вече известни решенията, взети въ Крайова по размѣна на населенията отъ Севѣрна и Южна Добруджа. Ние зна-

стоическо мълчание понасяха ударитѣ на една прокълната участъ.

Защото гордо бдящия стражъ на границата бѣше чулъ да му шепне навѣя, лѣхачъ изъ заветнитѣ предѣли на Аспаруха, че тѣхното освобождение ще бѣде славното начало на най-славнитѣ бѣднини заневого отечество.

Душитѣ на добруджанци сѣж предѣстала, върху който ще се изгради всенародната признателностъ къмъ героя въ безкрѣвната, но тѣй епична борба за освобождение то на най-скѣпия български край — люлката на майката отечество.

Л. П. СТАНЧЕВЪ

емъ, че при тѣхното научаване сърдцата ви се болезнено свиха: не се напуска тѣй лесно родно мѣсто, бащина стрѣха и нивата, чийто всѣка стѣпка е оросена съ потѣта на вашето чело. Не се раздѣля никой съ радостно сърце отъ полята и равнинитѣ, галили погледа му отъ ранно детство, не се разделя безъ болъ и отъ гробището, въ което почиватъ свидни близки.

Но решението е взето и щомъ като е потвърдено отъ Майката Отечество, направено е съ огледъ на близки, по свѣтли и по-значителни преуспѣхи за цѣлокупния български народъ.

Ние, вашитѣ братя отъ Южна Добруджа, които близо тридесетъ години

дѣлихме съ васъ еднаква участъ и сродихме сърдцата си съ вашитѣ, идемъ тържествено да ви заявимъ, че ви чакаме съ открити прегрътки да дойдете между насъ и да ви спомогнемъ до колкото ни позволяватъ силитѣ и възможноститѣ за облеичение на трудноститѣ, неделими отъ всѣко ново начало.

Взетитѣ спѣшни и все-странни мѣрки отъ българската държава сѣ нашето най-твърдо упование, че вашето принасяне и установяване ще бѣде съвсемъ улеснено.

Елате, скѣпни братя, и вие скоро ще се убедите, че тукъ ви чакагъ открити сърдца и най-сърдечни чувства!

Я. КАЛИАКРЕНСКИ

ВЪ ЧУЖБИНА

Бъ тежко и душно. Гжсти-тѣ облаци, които прииждаха отъ нѣмъ северо-изтокъ и се грамадѣха ниско надъ града, сѣкашъ погълнаха знойното слънце. Завъ силенъ вѣтръ. Липитъ по алеята размахаха клоне и безброй бѣли цвѣтенца затанцуваха изъ въздуха. Ще вали.

Край гридажа на градската градина, надъ който гжсти акации сж свели своитѣ кло-е, въ стройна редица сж наредени ваксаджии. Седнали на нискитѣ си столчета забавно барабанятъ съ четнитѣ по изписанитѣ и изцѣстрени съ огледаца сандъчета и учтиво и шаговито подканватъ минувачитѣ.

— Молимъ?..

— Ехъ, веднажъ да писне!

— Аха! Пронапа!

— Дай Боже! Облакъ е... Ще мине и работа ще падне!

Четнитѣ барабанятъ по сандъчетата. Шегитѣ и закачки-тѣ се предаватъ отъ единия до другия край. Цинизмътъ на нѣкого ще произведе общъ смѣхъ. Тогава четнитѣ ще барабанятъ още по-силно. Между тѣхъ, само Тихо — Добруджанецъ — е замисленъ — чуждъ, мълчавивъ, като че ли дошълъ отъ другъ свѣтъ. Обтегналъ се, отпусналъ ръце, вперилъ погледъ нѣде предъ себе си, стои безучастенъ, онѣмѣлъ.

— Хей, Добруджа! Горѣ главата! — ще се провикне бай Маринъ. — Гледашъ ли? Идва! Работа ще падне!

Тихо ще се сепне. Ще разтърси глава, ще чука съ четка очупения звънецъ прикрепенъ на сандъчето, престорено ще се изкашли, ще измъкне отъ пояса си кавалъ — хубаво нашаренъ, съ медни прѣстени на двата края, ще измъкне мазното паче перо, ще метне кракъ върху кракъ, ще се изпъчи и ще заговори...

Наричаха го Добруджата. Бѣше добруджанецъ — емигрантъ. Не умѣше да държи четкитѣ. Ръцетѣ му бѣха голѣми и груби. Изразходваше много боя — гребѣше съ счупената лажичка и несръчно цалаше. Бѣше новакъ. Но пакъ изакарваше по нѣщо. И самъ се утешаваше: воѣко начало е трудно. Циничноститѣ, непристойното държане, както и разгулнитѣ животъ на другаритѣ му ваксаджии, отвръщаваха го. Той се мжчеше да се помири съ положението си, оилѣше се да имъ подражава, приемаше шегитѣ имъ, принудено, на смѣла се смѣеше съ тѣхъ — за нищо, за глупости. Често собсвенитѣ му гласъ звучеше въ ушитѣ нѣкакъ тжпо, чуждо и глупаво до нетърпимост и едва се въздържаше да не захвърли четкитѣ и сандъчето и да се махне кждето очитѣ му видятъ.

Неумолимата сждба — ма-

шеха, нераздѣлна съпътница на хиляди и хиляди емигранти несрѣтници, бѣ го напътила въ низинитѣ на живота, въ дѣното, въ блатото на черната мизерия, кждето отблъскашитѣ условия смъкватъ маската на човѣшкото отъ човѣка, кждето доброто, хубавото и желанията за радоститѣ на живота лежатъ подъ огромния кръстъ на безименнитѣ човѣшки страдания и изпитания. Като обруленъ отъ вѣтра нѣженъ листецъ отъ ширинитѣ, необитни и слънчеви поля на далечната си родина — той попадна именно въ тая яма.

Първиятъ день, когато Тихо се отзова въ шумната и пѣотролюдна улица на многохилядни града, не знаеше какво става съ него. Чувствуваше се самъ, изоставенъ, срѣдъ море отъ шумящи тѣлпи, които прииждаха, минаваха и заминаваха. Дори и крачнитѣ му бѣха несигурни. Вървѣше на посоки — на кждето вървѣха и другитѣ. Губѣше се въ тѣлпата, главата му бучеше дозавиване. Море отъ хора и той — нищожна капка въ морето. Често се спираше до нѣкой жгълъ и съ часове стоеше и гледаше. Очитѣ му се примрежваха, чувствуваше остри болки въ слепитѣ очи и искаше му се да заплаче.

Тѣй се изминаха седмици.

Единъ день случайно се спрѣ предъ една голѣма, равкотно наредена витрина, кждето бѣха изложени художествени картини, представляващи чудно хубави пейзажи. На срѣдата имаше голѣма картина, представляваща широко слънчево поле, избуяли ниви, а татѣмъ, кждето погледътъ се губѣше, виждаше се сгущено селце и стадо овце, което чезнѣше въ облакъ отъ прахъ. Тихо прилепи чело о студено-то стѣкло. Очитѣ му свѣтнаха. Сърдцето му заби силно, кръвъ нахлу въ главата му. Чувствуваше, че нѣщо клокочи въ гърдитѣ, огене, бушува и едва се въздържа да не извика. Та това бѣ неговото село!... Ето Аврамовата могила! Ето и изораниятъ отъ колони-ститѣ ланшенъ пѣтъ за боби-щата...

— Слушай — обърна се той къмъ единъ който се спрѣ до него — знаешъ ли кое е това село?

— Село — засмѣ се равнодушно непознатиятъ.

— Нашето село! — възкликна съ тържествуващъ гласъ Тихо. — Ти билъ ли си въ Добруджа? Ето тая могила... Вѣтрѣ! — измърмори непознатиятъ и се отдалечи.

Тихо всѣки день идваше и по цѣли часове се захласваше въ хубавата картина, представляваща неговото родно село. Въ нея той виждаше дори бащината си къща, гради-

ната, жгѣла; струваше му се даже, че той — самия — овчаръ следъ стадото, защото само тѣ имаха въ село толкова много овце. Несенъ, люлѣнъ отъ неизразимо радостно вълнение, мислитѣ го носѣха въ необятното ширине на далечната родина, тамъ кждето всичко е тѣй хубаво, тѣй мило познато и зараващо, че се намира въ чужия градъ — самъ, изоставенъ. Нѣщо топло и радостно вѣше отъ тая картина. Той чувствуваше близостта и, сякашъ чувствуваше лекиятъ лѣтъ на вечерника, който тѣй тихо люлѣеше морно свѣлитѣ класове на златното житѣ море, сякашъ чуваше звънния гласъ на хлоптаркитѣ — чувствуваше се въ село, въ дома...

Единъ день, картината изчезна отъ витрината. Бѣше мраченъ облаченъ день. Тихо не върваше на очитѣ си. Отдалечи се и пакъ се върна. Потърси я — я пръзно. Завалѣ дъждъ, небето заплака — ваплака и Тихо. Дълго той стоя като озабавенъ. Изражението на лицето му говорѣше за безцелъ, напосока. Гъмжашата тѣлпа разтвори обятия, погледна го, потопи го въ своя водовъртъ отъ хора и закисна въ ушитѣ му.

— Какво? Твое село ли? Вѣтрѣ!..

Паритѣ му бѣха на привършване. За пръвъ пѣтъ презъ живота си зѣрна коетеливия образъ на гледи, който трѣгна по стѣпнитѣ му. Не познаваше ниного. Първиятъ день още хаваинътъ му поиска наема въ предплата. Това го огорчи. Още тогава почувствува леденитѣ прѣсти на жестока действителност и още тогава отчаянието го погуби.

Потърси работа, но никжде не намери. И на каква работа би се заловилъ? Порасналъ на воля, на полето, въ простора на житницата — майка, подирѣ плуга и овцетѣ.

Съ последнитѣ си пари купи сандъче, четки, боя — на вето и стана ваксаджия. Не се искаше знание, нито опитност. Нареди се до другиятъ ваксаджии край гридажа на градината, подъ сѣнчеститѣ акации, заживѣ съ безгрижието на новитѣ си другари и съ безкрайната тжга и копнежъ по хубавата си родина...

Закапахъ едри дъждовни капки и изведнажъ времето утихна. Вѣтрѣтъ съвсемъ престана.

— Карай, Добруджа! — провикваше се Маринъ Скиталецътъ — карий, па амо щѣ въ лѣтъ земя се превали свѣта!...

На млади бай Маринъ е хѣдилъ въ Добруджа. Кжде ли не се е киталъ той? За-

това го наричаха Скиталецъ. Ала за Добруджа той питаше особени чувства — имаше едно кжтче въ сърдцето си, (той го сочеше на Тихо) кждето се таеше нѣщо мило и скжпо за тая далечна и богата страна и за която колкото пѣти си припомнаше, дълбоко въздишаше и заканително клатѣше глава. Идваше на Тихо, неговата близостъ, развирѣ въ душата му споменитѣ на буйнитѣ младини. Въ нѣговитѣ очи той сѣкашъ съждаше блѣска въ други две очи — черни и горѣщи, като чернитѣ добруджански нощи, които тогава, ехъ какъ времето минава, въ единъ хубавъ и трескаво работенъ день, принудиха го да зарече всичко и да поеме пѣтя на скитничеството. Дълги години той се окита, много ходи, много видѣ, но пламатѣ на чернитѣ очи на хубавата добруджанка, не угасна въ душата му. Ето сега дойде Тихо — и този пламъкъ отново изви езици къмъ изстрадалото му сърдце. И Тиховитѣ очи бѣха черни дълбоки, нато добруджанскитѣ нощи. Въ тѣхъ имаше дори нѣщо сходно, познато...

— Карай, майка му стара! Сгъстенитъ, увиснали тѣмни облаци, сякашъ притискаха града. Тихо надуваше кавала. Любопитни проходящи се спираха и слушаха. А Тихо свирѣше хубаво — кавалѣтъ лѣеше нѣсенъта на ширинитѣ поля, на натежалитѣ съ обиленъ плодъ златни класове, а прѣститѣ му редѣха неизказаната мжка по башинията, мжка, която овиваше сърдцето му въ неизразима боль.

— Оригиналенъ типъ! — чуваше се да се възкликава между набѣралитѣ се любопитни и минувачи.

Дрипавиятъ ваксаджия съ кавала свирѣше всѣки день. По нѣкога и рано сутринта. А често го виждаха, окачилъ презъ рамо сандъчето надулъ кавала, баено да крачи срѣдъ самата улица, последванъ отъ радостно провикващиятъ се бай Маринъ, съ килната шапка на тила!

— Карай!..

Но ето, че единъ день Добруджата не се яви. Не дойде на втория и на третия день. Край гридажа на градската градина подъ сѣнчеститѣ акации, се почувствува една празнота — почувствуваха я всѣки ваксаджии. Не се чуваше гласа на медения кавалѣ. Бай Маринъ му пазѣше мѣстото.

— Считало, кжде изчезна Добруджата?

Бай Маринъ навеждаше глава, мислѣше и неохотно отговаряше:

— Има нѣщо. Оная вечеръ попиыхме казашката, та му прилоша...

Бай Маринъ бѣше загриженъ

и единъ день трѣгна го търси. Хазаинътъ на Тихо посрещна го намръщенъ.

— Лежи — каза му той — на му е чиста работата.

Бай Маринъ влѣзе въ стаята. Тихо лежеше на единъ голъ и оскѣненъ диванчикъ. Той изви отъ дивана и на приятелски начинъ столъ. После — му сѣла на глупаво.

Горѣ главата, Добруджа! — провикна се престорено бай Маринъ и му поднесе шишенце сливовица — Пий! Люта като арнаутска чушка! Ще ти разкара кръвта...

Тихо се усмихна. Долната му уста потреперваше.

— Ей тукъ ме боли — сочеше той гърдитѣ си — боли, като че ли нѣщо ме задушаваше...

Следъ минутно мълчание, Тихо изви глава и простена;

— Мжка ми е, бай Марине мжка ми е на сърдцето...

Една сълза се търкулна по бузата му.

— Видишъ ли тия облаци? Тѣ лѣтятъ къмъ Добруджа, къмъ нашето село. Но ти не знаешъ нашето село...

Тихо бѣвперилъ погледъ презъ отворения прозорецъ въ лѣтящитѣ облаци, които подгонени отъ вѣтра, тѣляха се по ясното небе.

— Ехъ, ти не знаешъ нашето село... Вѣтрѣ!..

Тихо бѣлуваше. Цѣлото му тѣло се трѣсеше.

— Лошо — думаше на лѣнъ бай Маринъ на излизане на хазаина — лошо, но тѣ го оставяй, поглеждай го, нѣма да го оставя. Мжка на мжка яде Добруджата, ще му премине. Утре пакъ надуе кавала...

— Горниятъ разказъ е книгата „Добруджанци“ дена презъ 1934 год. въ Добричъ.

Героитѣ бай Маринъ и Тихо Добруджата не сж плодъ на фантазията. Тѣ сж истински лица.

Пророческитѣ думи на бай Маринъ Скиталеца се сбдиха. — Мжка, черна мжка яде Добруджата. Но ще му премине. Утре пакъ ще надуе кавала.

Тихо е сега въ свободна Добруджа и надува кавала. Но пѣснитѣ му не сж вече нѣмни, защото мжката му е прѣминала. Сега той възпѣва свободата, възпѣва хубавата си родина, за която години редъ тжгува и блѣнува въ чужбина.

Добруджанци!

**ДОБРУДЖА
е свободна**

ПЪРВОТО ПОСРЕЩАНИЕ

По решение на Български Централен Комитетъ Добричъ, избра се една делегация въ съставъ: председателя на Комитета г. инж. Симеонъ Зографовъ, подпредседателъ г. Петъръ Дъ Дончевъ и секретаря г. Люб. П. Станчевъ, която да посрещне идващите отъ България комисии и чиновници по приемането на освободените територии.

Съ две коли делегатите се отправиха къмъ границата. По причини отъ формалистичен характеръ делегатите на добруджанци не можаха да отидатъ на българска територия и останаха да дочакатъ своите скъпи братя на Ботевската гара.

Въ 5 и половина ч. пристигна специалния влакъ съ румънската комисия, дошла да посрещне колегите си отъ българска страна. Следъ 10 м. се зададе влакътъ отъ къмъ Оборище. Наредиха се румънските официални лица, въ лъво на тяхния перонъ отредиха място и за делегацията на добруджанските българи. Следъ представянето г-нъ Люб. Станчевъ раздели на българските гости адресите на частните жилища, въ които ще квартируватъ презъ цѣлия си престой въ Добричъ.

Направиха се няколко снимки. Когато потегляше влакътъ трима млади хора се приближиха до делегацията-добруджанци.

— Ние сме журналисти отъ България и не ни се позволява да влеземъ въ Добруджа. Оставаме тукъ и Ви казваме: „До виждане!“ Лицата настрѣхаватъ и побледняватъ. Дълго, сърдечно ржкостискане.

На път за Добричъ, въ влакътъ членовете на Централната и другите комисии разговаряха сърдечно съ представителите на добруджанци. Внезапно се разнася гръмогласно ура. Няколко български селяни размахватъ шапки отъ товарна съ сно кола и поздравяватъ тъй свидните пасажери. На няколко километра отъ Добричъ граждани българи сж излъзли край линията и съ стихийни поздравии, нестихващо „ура“ даватъ изразъ на своето вседушечно ликуване.

На гарата ож допуснати отъ рум. власти български първенци. Сърдечни поздравления съ братята отъ свободна България.

Лицата отъ комисии се отаждатъ съ автомобили и файтони въ определените жилища, а групата отъ около 81 чиновника отиватъ съ 5 автобуса до

частната българска мъжка гимназия.

Хиляденъ народъ се трупа и бурно, всеотдайно акламира представителите на българската държава.

Чиновниците сж трогнати, всички тѣ се разнасятъ въ безупреченъ редъ, продиктуванъ отъ жаркото желание всички да има гостъ отъ България.

„Урата“ нестихватъ изъ града. Зададе ли се български офицеръ той веднага е заобиколенъ, а отседне ли въ нѣкой локалъ улицата наоколо се задръства, чинно ставатъ гражда-

ни и селяни, поздравяватъ съ изгарящи очи, поднасятъ се букети, а мнозина целуватъ ржце.

Въпреки изричните нареждания, на утринята граждани, най-вече младежи, на внушителни групи вдъхновено манифестиратъ предъ домовете, въ които сж отседнали голѣмците отъ България.

Въ хиляди очи блестятъ сълзите на една чиста радостъ и пламененъ възторгъ ще изригне и ще залѣе свѣта съ жарката вънна на най-благословеното линуване...

Свободна Добруджа

Разнесе се сладкиятъ звънъ на камбаните и възвести свободата на поробена Добруджа, смѣси се съ гръмкото ура на ликуващиятъ народъ и тихо подетъ отъ есенния вѣтрецъ, литна къмъ равното Добруджанско поле да разкъса черниятъ трауръ на поробени братя добруджанци, да имъ възвести най-великата радостъ — свободата.

Възторжено златна Добруджа понесе мълвата — свобода, промъкна се въ най-приютените къщица на добруджанските села и сгрѣ душите на всички измжченъ българинъ. Днесъ българскиятъ народъ ликува, днесъ той изживява своята горчива мъка толкова години ревниво пазена въ гърдите на всички добруджанецъ. Само той който се е родилъ въ Добруджа, той който е откърменъ отъ зърното на добруджанския класъ, само той може да почувства истински великата радостъ на свободата.

Сдържанъ възторгъ и горчиви сълзи бликатъ въ сърдцата на измжчени добруджанци, сърдцата очакващи съ трепетъ утрешния денъ.

Есенниятъ денъ изпраща мили привети на свободна Добруджа, ликува народа, ликува природата и измжчената майка земя оросена съ потокъ отъ горещи сълзи на измжчения народъ и прокудени добруджански чедъ. Колко преживя хме о, майко Българо, ние за тебъ, изживяхме дивна младостъ въ оковите на черно робство и днесъ въ тоя великъ денъ всички се превръщаме предъ тебъ като предъ божественъ жертвеникъ и скланяме глава на твойта топла гръдъ. Много отъ твоите чедъ склониха очи о, много страдална майко, мълвейки твоите скъпо име — безъ да могатъ почувствува майчините милувки.

Свободна България ще свие венци отъ здравецъ и полски цветя надъ безкрѣстните ви

гробове — и ще издигне великъ паметникъ за своите изгубени чада. Изгрѣ зората на свободата и озари съ магически блѣсъкъ измжчените души на добруджанци, залутани отъ безпътица въ безпътни лабиринти на черното робство.

Свобода — о, сладка и велика си ти, нашиятъ славни дѣди спомнаха тебъ достойно за тебе!

Добруджа, моя златна земя, арена на хиляди влияния и изкушения, люлка на болки и страдания — свърши се твоето тегло, ти си свободна. Златна земя, моя родна земя!

Кой може да отрече Добруджа че не е хубава. Дивенъ е просторътъ на полетата пролѣтно врѣме. Когато се движатъ по синура на нивите чувствувашъ дѣха на мащерка — погледътъ ти се прирежда отъ зелено кадифениятъ океанъ, по който сж плунали милиони пѣстри цветя. Ниви отъ разцѣвяла се иглика, здравецъ — синчецъ и оня магличина, красятъ обширните полета и ридове на Добруджа. Изкласилата ржжъ на талази на талази се превива като морски златни вълни измежду егѣблата на които сноватъ яребици и дребни пѣдпѣдци. Хвърлишъ ли погледъ къмъ небесниятъ просторъ съзирашъ тамъ неподвижно съ разперени криле ястреби, чийто погледи сж устремени къмъ малките пѣдпѣдци. Чува се крѣкане надизи гжски, които на облаци летятъ Богъ знае въ кое далечно благо. Изъ морската необятна ширъ съ отиѣрени размахвания на крилетѣ се издига чайка и живописно се кже въ сините въздушни вълни. Ето, тя се губи въ небесните висини и само отъ време на време се мърка като черна точка, ето я превъртъ се и блѣсна подъ слънчевия лжчъ. Благословена бжди о моя мила ролина — нашъ златенъ край. Д. Иванова

Генералъ Даскаловъ

Когато безкрѣвно настѣпва прекрасно българско войнство изъ добруджанските поля, едно героическо минало ни изпраща ехтена на топовете отъ батареята, поставена около Добричъ.

Днесъ нейния командиръ е пакъ на своя постъ при освободението на Добруджа.

Генералъ Даскаловъ води войскарите си къмъ старокрепостния Дръстъръ и въ разсипаните зидове забива трибагеника, за да изпълни повелята на своя Върховенъ Вождъ.

И въ най-скритото село днесъ трептатъ отъ радостъ душите на братята ни, копнѣещи да зърнатъ поне отдалечко министрана българската войска...

Д-ръ Стефанъ Клечковъ

Три десетилѣтия една мащерна администрация хищно бъркаше въ душите на добруджанци и отчаяно се бореше съ вътрешния имъ напоръ, за да наложи покварата, злѣгнала неделамо отъ нейните устои. Тридесетилѣтия единъ режимъ на кражби, поднупи и лъжи съеше изъ родните поля отровните зърна на развръщението. Тридесетилѣтия не властници, а замлети врагове вмѣсто правда и законность, раздаваха страдания, мъки и сълзи.

Но ето изгрѣ зората на свободата. И Царъ Борисъ, въ своята мъдра прозорливостъ, изпрати къмъ златните крайща най-живителните лжчи на организираната българска държава.

Челно мѣсто между дошлите да внесатъ редъ,

и управа въ нашия изтерзанъ край, е г. Д-ръ Ст. Клечковъ, правителствения комисаръ за администрацията въ Добруджа, първия сътрудникъ на Генералъ-губернатора г. ген. Поповъ.

Най-младия отъ областните директори въ България идва съ младенчески поривъ за всеотдайна работа въ оня край, нейто е будилъ въ бурливия му духъ на идеалистъ най-пламененъ възторгъ и ние, новите граждани на майката Отечество, хранимъ дълбоката вѣра, че неговата мъдростъ скоро ще излекува люти рани.

Управителъ и управници ще бждатъ едно сърце, което ще плакнатъ обилните сокове на щедрата добруджанска земя и ще бие всеотдайно за величието на най-любимата страна въ свѣта! Л. П. С-въ

КЪМЪ ДОБРУДЖА!

Разбраждай, майко, черна нѣрна,
Истрий разплакани очи,
Излъзъ и вижъ, полята свѣтятъ
И боевъ маршъ надъ тяхъ ечи.

Гърмятъ тржби и барабани,
Плющатъ, чуй, бойни знамена
Разтърсена руши се, пада —
Съ грохотъ робската стена.

О, тѣ сж, идватъ, майко свята,
Тѣй-дълго чакани чедъ,
С'синовна одицъ да припаднатъ
Надъ твойта майчина гърда.

Излъзъ, тѣ идватъ, присрещни ги —
И твойте прѣснати деца
Превъ сълзи жарко целуни ги —
В'тревожно радостни лица.

Че идватъ тѣ отъ югъ и северъ,
Отъ югъ следъ дълги теглила —
Отъ северъ в'свойта грѣдъ понесли
На Дунавъ новата тѣга...

О, приюти ги, майко родна,
В'просияналъ домъ ги заведи,
И край разпламнано огнище
Сърдцъ имъ с'вѣра закръми.

Да заоратъ съ радостъ нова
Свободни бащини поля —
И дружна пѣсень вдъхновено
Да екне в'радостни села!

Николай Минчевъ

ДОБРУДЖАНЦИ, СНЕ СТЕФАНЪ КАРАДЖА

Задалъ се е по пътя на твоята орисия, Родино скъпа, друмникъ неуморенъ. Килналь калпакъ пюскюлия, подъ който гиздавъ перченъ краси сѣино чело, втикнулъ е кобуръ пишови въ алень поясъ, нарамилъ е пушка чакмаклийка, препасалъ е сабя витърха и по твоитъ полета безбродни е

тръгналъ съ пѣсенъ на устата и съ разцвѣнала усмивка въ очитъ.

Обикаля навсѣде юнака, въ всѣко село се поспира, на най-бедната протка се отбива, всѣкому ржката си подава, защото ДНЕСЪ ВЪ ДОБРУДЖА ЖИВѢЕ КАРАДЖАТА.

ЛЮБ. П. СТАНЧЕВЪ

Д-ръ Ив. Ст. Пенаковъ

Презъ 1913 год. се разнасяше изъ Добруджа една малка брошура: „Законъ за организацията на Нова Добруджа“ преведенъ отъ г. Д-ръ Ив. Ст. Пенаковъ.

Този пръвъ знакъ на олжване и братска помощ за добруджанскитъ българи въ началото на тѣхната робия се превърна за младия и вдъхновенъ адвокатъ отъ Балчикъ въ мълчаливо обещание да посвети най-мнѣнитъ години отъ своя животъ на каузата на тия, отъ чийто срѣда изхожда.

И този обетъ бѣше изпълненъ съ рѣдка постоянственостъ, преданостъ и непрекъснатъ трудъ.

Кой въпросъ, засягащъ все-странната сѣдба на българското население въ Добруджа

не е билъ засяганъ отъ първомайстора на малцинствения добруджански проблемъ? Кой случай е отбѣгналъ отъ неговото ежеминутно бдене? На коя международна срѣща, въ която дори пѣтьомъ сж се разисквали палищитъ въпроси на потиснатитъ народности групи, не сж се получавали или не сж биле слушани внушително убедителнитъ доводи на Д-ръ Пенаковъ въ подкрепа на каузата на неговитъ поробени братя? Може ли да се премине презъ името на иначе скромния, тѣй непохватенъ да наложи безспорното право, което му гарантиратъ общопризнатитъ лични качества, всеотдаенъ дѣецъ, когато се говори за Добруджа и за борбата за нейното освобождение?

ние?

И въ най-затѣтеното село на моята родина се е шепнѣло въ днитъ на тежката тирания съ възторгъ и упование за дейността на „големия добруджанецъ“ отъ София.

Ето защо, днесъ ние идемъ съ снети шапки да стиснемъ крепката му десница и да му засвидетелствуваме нашата безкрайна признателностъ, като му изповѣдаме сърдечно, че той е най-близкия на души-тѣ ни!

Л. П. С-въ

Чети в-къ

„Добруджански ГЛАСЪ“

Герой, нашия поклонъ приемете!

Въ Добричъ забиха барабани, надъ Тутраканъ се вѣе вече родния трицѣтъ. Войскитъ на Царъ Борисъ сж вѣрни стражи на предѣлитъ, де пръвъ пѣтъ изгрѣ зората на българската държава.

Въ тия дни на спадка радостъ, души-тѣ ни се отправятъ изгубенитъ пѣтеки къмъ безкрѣстнитъ гробове, въ които спатъ вѣния си сѣнь най-хубавитъ синове на България, поднесли предъ аптара й най-ценния божи даръ — живота!

Герои, отъ днесъ ние клетва даваме, че до вашитъ гробове нови ще се издигнатъ, но родната земя въ пленъ на чуждоземецъ не ще да отдадемъ!

Нашия кървавъ обетъ приемете като дълбокъ поклонъ!

ГЕНЕРАЛЪ КОЛЕВЪ

Наскачватъ бранници отъ гробовѣтъ изъ ширнитъ поля на равна Добруджа и законвани заставатъ въ почестъ, здраво хванали своитъ бойни саби.

Кой трѣбенъ звукъ ги призовава къмъ нови подвизи? Кого се готвятъ да посрѣщатъ старитъ войни?

Ей, спуска се въ вихренъ летежъ отъ небесата конникъ и въ размаханата му сабя заблѣсва лъча на вѣхъ новенитъ му очи.

„Пиринъ“ лети надъ безбрѣжнитъ добруджански степи, нему сж познати и най-забравенитъ тревясали пѣтчета между угари и старнища и гордо носи своя ездачъ, любимия си господаръ — генералъ Колева. Издигатъ бѣлоремъч-

нитъ бранници саби въ стихийенъ поздравъ, тѣхния командиръ имъ отговаря и грѣмъ се понася отъ Дунава до Черното море:

„Свещенната земя, за която се бихме и паднахме, тѣй както само децата на Аспаруха могатъ геройски да загинатъ, е днесъ свободна. Ние идемъ да й бждемъ вѣчни стражи и безкрѣстнитъ ни гробове ще бж-

датъ най-мощната й крепостъ“.

Този гласъ се отекна и въ души-тѣ на добруджанци, тѣ изнесоха скритата въ сърдцето си факла и я забиха въ черната прѣстъ на родната си земя, за да свети неугасваемо, тѣй както н и в га не ще угасне въ тѣхъ култа къмъ най-любимия имъ герой ГЕНЕРАЛЪ КОЛЕВЪ. Л. П. С-въ

Дора Габе

Вдъхновена писателка на мжкитъ и страданията на добруджанци, една отъ най-внушителнитъ фигури въ новата добруджанска история.

Дора Габе е дете на Добруджа. Откърмена въ простора на житницата — майка, въ чудни стихове тя предава своитъ впечатления отъ хубавото далечно минало на Добруджа, изразявайки по единъ внушителенъ начинъ мжкитъ и болкитъ на поробения добруджанецъ, който тѣжко за миналото и блънува за утрешната свобода. Въ всѣки стихъ отъ нейнитъ творения се чувствува нѣжната топлина къмъ поробената родина, всѣки редъ извиква сълзи. Дора Габе живѣе съ болкитъ на добруджанци далечъ отъ сѣнята ней Добруджа и завеща на своитъ братя добруджанци най-хубавитъ си пѣсни.

Дора Габе е въ душата на децата отъ Добруджа. Малкитъ добруджанчета

съ възторгъ сричатъ нейнитъ хубави атихотворения и съ неизказана радостъ мѣлятъ нейното име.

Въ една отъ последнитъ среци съ великата добруджанка — преди четири години — тя ми пошепна:

— „Видѣхъ Добруджа! Бѣхъ на границата. Седнахъ на единъ граниченъ намѣкъ авъ дълго съзерцавахъ роднитъ полетанадъ който бавно се стегнѣше нощто. Прохладниятъ роденъ вътрѣцъ сякашъ ми напѣваше тѣжната пѣсенъ на моитъ братя и прикована на мѣсто не смѣхъ да капусна тоя кѣтъ.“

Добруджа е свободна и Дора Габе е между насъ. Сега тя ще нагласи своята лира и ще възпѣе свободата на своята родина. Сега тя ще обходи ширнитъ добруджански полета и тѣжата по родината, която тегнѣше цѣлѣ два десетилѣтия въ душата й, ще се превърне въ истинска радостъ, въ величавъ празникъ. Я. К-ски

М Е Т Е Ш А П К И Т Ъ !

Йорданъ Йовковъ

Минаватъ бранници съ лъвчета на челото край с. Чифуткуюсу, кимватъ имъ въ сърдеченъ поздравъ склупенитъ стрѣхи на старитъ кжщици, а наизлѣзлитъ извънъ селото селяни кичатъ младежкитъ гърди съ полски цвѣта, викатъ „ура!“ и само отвреме на време плахо попитватъ :

„А де е нашъ Йорданъ?“

Просвѣтени сж българскитъ воини, тѣ всички пазятъ въ душитъ си отъ ранна младостъ спомена отъ хубавитъ разкази на добруджански поетъ и знаятъ сега за кого питатъ съ такъвъ трепетъ тия простодушни, сладки люде.

И погледа на носящия тѣй копнежно очакваната свобода минава надъ посрѣщачитъ, плъзга се изъ безбрѣжната добруджанска степъ, и устнитъ му шепнатъ вдъхновено: „Той иде съ насъ!“

Л. П. С-въ

Аспарухъ Айдемирски

Понася се стонъ отъ Добруджа и черъ облакъ покрива гордото, открито чело. Черната прѣстъ на родната земя се оросява отъ кръвта на хищно-сразени момци и червени пламъци се разгарятъ въ голѣмитъ, умни очи. Ядна закана отправя зълъ поробителъ къмъ беззащитни братя и страховтно заскърца мжжна челюсть.

Аспарухъ Айдемирски е на своя постъ: челникъ между челницитъ за свободата на Добруджаравна.

Вѣчно младъ въ стихийния си поривъ да брани честъ и достойно име на тия, които живѣятъ день и нощъ въ най-скровенитъ кжтища на бурливия му духъ, водача и вдѣхновителя на най-епичнитъ прояви изъ скрижала на борбата за Добруджа имаше чудния даръ да заразява съ своя възторгъ и най-недовѣрчивитъ и да хвърля въ откритата позиция дори и най-колебливитъ.

Аспарухъ, ние опазваме въ сърдцата си незблиения споменъ за ония върховни моменти, които ни подари въ най-решителнитъ дни за Родната

земя и презъ черното робство въ затулениѣ стаички сме извиквали безкрайно възхищение, сме будили пламенни надежди и сълзи на неизпитанъ до тогава възторгъ сж влажнили побледнитъ страни на безименни

дейци въ услуга на голѣмия идеалъ, чийто гордо знаме бѣше твоя примѣръ.

Само тия чисти сълзи можаха да разплатятъ всичко, което стори за твоята измъчена Майица-Земя !

Л. П. С-въ

Елисавета Багряна

Елисавета Велчева е една отъ най-добритъ съвременни български поетеси. Тя е членка на Клуба на българскитъ писателски и е издала много стихотворни сборки, между които: „Въчната и свѣтота“, „Звездата на мърряка“ които представляватъ истински бисери въ българската поезия.

Багряна не е добруджанка, но въ нейната поезия прелеститъ на равна Добруджа сж описани съ рѣдка вещина. Калпакра е възпята като отъ никой другъ. Всѣки редъ отъ това чудно хубаво стихотворение ни възнася въ дверитъ на величавия стражъ на бурното Черно-море — Калпакра, стариятъ престолень градъ на добруджанскитъ князе.

Днесъ Багряна диша свежия въздухъ на свободна Добруджа — тя е между насъ.

Я. К-ки

Любомиръ Бобевски

Любомиръ Бобевски — още едно име, което сияе като слънце въ историята на Добруджа. Частъ и минутата, когато безсмъртниятъ творецъ на „О, Добруджански край“ е взелъ перото да напише тия чудно хубави стихове, които днесъ съ нечуванъ възторгъ се полематъ милиони гърла, трѣбва да сж били отъ Бога предредени. Защото само вдъхновенитъ отъ Бога творци на словото могатъ да дадатъ на поколенията подобни възторжени творения. Името на Бобевски и символъ за добруджанци.

Ангелъ Стояновъ

Добруджанската организация расте, развива се и крепне; нейния авторитетъ се налага неотменно и резултатно; нейнитъ акции се прокарватъ мждо, съ блѣскавъ тактъ и бодъръ духъ. Единъ човѣкъ е виновникъ за тия общопризнати постижения — това е върховния й шефъ, председателъ на Изпълнителния Комитетъ г. АНГЕЛЪ СТОЯНОВЪ.

На този енергиченъ човѣкъ, въ чийто широкъ похватъ повърхностния наблюдател не би открилъ вгълбената обмисленостъ на всѣки жестъ, не бѣше водачъ само на емигрантската организация.

Той бѣше бащицата-закрилникъ на най-епохалнитъ проявления на поробенитъ му добруджански братя. Въ безшумната творческа дейностъ на

приветливо усмихнатия, готовия да изслуша и най-дребното оплакване — председателъ блестятъ лжчитъ на редица инициативи, внезапно проявили се въ Добричъ и Силистра, проведени въ Букурещъ и обиколили и най-затѣнитъ кжтища на Бесарабия и Банатъ. Той бѣше всеупълномощенъ представителъ на цѣлокупното българско малцинство отъ Румѣния, а най-вече отъ Добруджа, предъ върховнитъ форуми отъ столицата на Майката Отечество. И достойно, безъ умора, съ всеотдайна преданностъ, на шия общопризнатъ председателъ изпълняваше мълчаливо повѣрената му мисия.

Днесъ ние идемъ, бай Ангеле, да празнуваме твоя празникъ, че днешния денъ е ТВОЯ ДЕНЬ !

Л. П. С-въ

АЛЕКСАНДЪРЪ КРЪСТЕВЪ

Днесъ една пѣсенъ се разнася изъ всички крайща на майката-Отечество, звучитъ й тържествено и победно огласяватъ и най-затѣнитъ кжтища на нашата родина, галятъ всѣки стрѣкъ тревица, промъкватъ се въ дебритъ на нашитъ гори и затрептяватъ въ лазура на нашитъ небеса.

Пѣсенъта се влива стихийно въ сърдцата на всички добруджанци, до бледняватъ загорѣлитъ лица и въ очитъ заблестяватъ сълзитъ на опиянението.

Единъ новъ животъ се ражда въ измъчената грѣдь на добруджанеца и неговитъ струи извирайтъ отъ вдъхновенитъ трели на „О, Добруджански край!“

Ей защо, къмъ Варна, де безшумно и тѣй скромно живѣе твореца на пѣсенъта-животъ, ние обръщаме признателенъ взоръ и шепнемъ въ тихъ, но всеотдаенъ поздравъ: „Александъръ Кръстевъ, ти живѣ въ душитъ ни презъ днитъ на черната робия, отъ сега ще пребъдешъ въ нашия новъ животъ!“

Генералъ Кантарджиевъ

Въ много добруджански кжщи, въ затуленъ кжтъ, като въ олтаръ, се пазѣше отъ очитъ на власитъ малъкъ бюстъ на български войнъ. Около него се събираха въ дни на черна горестъ, на мълчаливи въздишки по тѣй възмечтаната свобода и въ малкитъ проблѣсъци на радостъ се-

мейнитъ и гоститъ имъ.

Днесъ ние ще изнесемъ на яве този скжпъ за насъ образъ, за да го залѣе свѣтлината на слънцето, покрила роднитъ ни поля и сгрѣла душитъ ни, защото генералъ Кантарджиевъ е недѣлимъ отъ спомена, отъ блена ни, отъ копнежа ни за свобода!

ПОДВИГЪТЪ

на добруджанци

Живи бяхме да дочакаме днешния ден, този блънуван от четвъртък вкън ден, въ който паднаха оковите на робството. Щасливи сме, че виждаме, че дишаме, че чувстваме свободата и съзнаваме огромната стойност на това благо, ний си спомняме с присърбие за безкрайната мъка на тия наши братя, които склопиха очи за винаги въ робство, без да видят, че е изгръло слънцето на свободата.

Отъ четвъртък въкъ ене-правданитъ жители на тия равни поля, вътрудени въ непосилна работа се питаха: кога? Отъ 27 години тъ чакаха тоя ден на освобождението, така сигурни че той ще дойде, както бяха сигурни, че на втория ден слънцето ще изгръе.

Чакаха го, защото сж върни синове на своята земя и защото знаеха че тъхната родна земя е нераздълна част отъ родината България.

Когато презъ 1913 година, следъ като бяха пролели своята кръвъ за България и бяха обичили съ лаври своитъ чела и написали въ страницитъ на българската история светли имена, нашитъ бащи и братя се завърнаха по своитъ домове и ги завариха подъ чужда власт, въ чужда държава, болъ срази душиитъ имъ, но тъ смътнаха тога само като едно недоразумение, като някаква грешка, която скоро ще се поправи. И когато презъ 1916 година родината отново ги призова къмъ жертви, тъ съ двойно по голъмъ утреъмъ се отзоваха и направиха още по-голъми подвизи.

Но когато въ 1918 година въ Ньой, съ извършването на най-голъмата несправедливост надъ българския народъ, нашата съдба въ неблаго-приятно разрешена, започна истинскиятъ и най-голъмъ подвигъ на добруджанци.

Впрегнаха се тъ въ непосилн трудъ да работятъ родната земя, която просяваха както въ своята потъ, така и съ своята кръвъ, да изкаратъ прехрана за себе си, за своитъ чела, както и за своитъ потисници. Вковаха въ сърдцата си върата, че тази земя, която е тъхна, тръбва да стане и ще стане отново българска. И съзнаха че е тъхенъ висшъ дългъ да бранятъ етническиятъ български характеръ на този край до настъпването на предопределяния отъ съдбата ден на освобождението.

И преобърнаха тъ Добруджа въ бойно поле въ областта на труда, на просвъ-

тата и на родолюбие.

Не малко бяха ударитъ, които получаваха. Голъма част отъ тъхната скъпа земя бъ отнета, домовете имъ бяха изнасилвани, имота имъ бъ подхвърлян на грабежъ, честта имъ бъ поругана, националното имъ достойнство бъ унижавано, тъхнитъ скъпи огнища за просвѣта и въра бяха заваряни. Но тъ не сведоха чела. Отстояваха стоически на тия удари дори и тогазъ, когато тъ застъгаха тъхнитъ тѣла. Не ги отчая нито дългата върволица изстѣпления отъ Старо-село, Богданово, Гарванъ, Денизлеръ, Кавурга, Гьоре, Акбунаръ, Шабла, Асфаткьой, Кочина, Коналъ и много други.

Търпяха и не напуснаха роднитъ си огнища, защото бяха пропити отъ съзнанието, че изпълнятъ единъ свещенъ дългъ, дългътъ да запазятъ нарядността български видъ на Добруджа.

Тъ винаги смѣтаха, че Добруджа е нераздѣлна част отъ българската държава и че тъ сж органическа част отъ българския народъ. Изатова покрай своитъ скърби, тъ сж преживявали и смърбитъ и радоститъ на българския народъ. Всѣко унижение на Бѣлг. въ миналото бъ унижение и за тѣхъ, всѣки успѣхъ на България или на нейнитъ приятели е билъ и тѣхенъ успѣхъ и е пораждалъ все нови надежди.

Съ течение на времето тия надежди растѣха и крепнѣха въ тѣхнитъ души и бяха единствения подтикъ за устояване срещу всички издева-

телства на които бяха подлагани.

И така минаха 27 години. Настѣпи най-после лѣтото на 1940 година съ неговото мъчително очакване... Последни локви кръвъ пролѣта, последни ограбвания, последни разрушения — и стоическото търпение даде своя резултатъ. Цѣлъ свѣтъ се убеди въ правотата на тѣхното дѣло, прицени стойността на жертвитъ имъ, настоя да се тури край на чудовищната несправедливостъ, и ето, безъ война, само прѣзъ напора на императивната необходимостъ за осъществяване на правдата, тъ сж днесъ свободни.

Свободни! Добруджанци днесъ сж свободни граждани на майка България, ва което тъ сж крайно благодарни както на любимия свой Царъ и правителство, така сжко и на великитъ ни покровителки държави, по чието настояване се осъществи тѣхната свобода.

Но съ тоя добруджанци не се освободиха отъ своя дългъ. Тъ знаятъ, че границитъ на Добруджа сж очертани отъ Дунава и Черно то море и че трѣбва да полагатъ особенни грижи за братята отъ северната ѝ частъ.

Включени въ границитъ на България, българитъ отъ южна Добруджа пожелава сжщата съдба на всички свои братя отъ различнитъ поробени краища на Отееството и сж готови да се жертватъ отнова за преуспѣването и величието на Свободна България. Д-ръ Д. Новачевъ

ГЕНЕРАЛЪ ЖИЛКОВЪ

Ловко и енергично слѣзе по стѣлбитъ на вагона дѣхщия съ цѣлата си снажна фигура младеженска енергия воинъ и се отправи къмъ румѣнския генералъ. Срази ни достойнството на войнишкия поздравъ и сърдцата ни изпълни чувството на народна гордостъ.

Първия български генералъ, който стѣпва въ Добруджа отъ близо тридесетилѣтия, първия носителъ на най-вѣжделаната свобода е такъвъ, какъвто си го мечтаехме ние!

Роденъ е въ гр. Пловдивъ на 1888 г.

Презъ 1909 г. бива произведенъ въ първи офицерски чинъ, като питомецъ на Военното Н. В. училище. Завършва виенската кавалерйска

школа.

Участвувалъ е въ всички войни и е билъ раненъ въ Добруджа на линията при Геленджикъ — Гювенлия.

Командвалъ е 6, 3 и 1 конни полкове, IV конна бригада и първа бърза дивизия, а понастоящемъ е инспекторъ на конницата.

Когато бурно гърмѣха „урата“ на хилядни народъ, забравилъ строгитъ заповѣди и забраната за всѣкакви манифестации и чѣтамъ отъ нейде дебне влашката полиция, когато идѣха прости овляни и съ жаръ целуваха ржката му; когато младежътъ го изгаряше съ възторга на очитъ си-ние видѣдахме стихийната разплата

Последната ни организация

Когато се разлива бурната вълна на възторга изъ Добруджа равна; когато всѣко българено сърдце е пламнало отъ безумна радостъ, когато въ стихийния потокъ на всенародно ликуване е изчезналъ всѣки социаленъ дележъ, здравия разумъ на добруджанеца, вѣренъ неговъ пѣтеводителъ изъ забърканитъ пѣтища на робията, не го остави ни въ тия дни на всеобщъ ентузиязмъ.

И тайно, презъ ношъта, когато застиваше блящето око на влашката полиция, се застъбираха на групи граждани и селяни, ва да обмислятъ какъ биха могли да бждатъ по-полезни на освободителитъ си.

Единъ денъ внушително число отъ представители на българитъ отъ Добруджа се събраха на съвѣщание въ голѣмия салонъ на Българската Девическа гимназия отъ Добричъ и следъ дълги разисквания, решиха всички да се обединятъ въ едно общо звено.

Така се появи общодобруджанския комитетъ, който избра Постоянно свое присѣствие, и го нарече Централенъ Комитетъ на българитъ отъ Добришко, въ съставъ: председатели инж. С. Зографовъ и Д-ръ Б. Янаковъ, подпредседатели: Б. Поповъ и П. Дончевъ, Секретари: Люб. П. Станчевъ и Ат. П. Поповъ, Касиери: Ненчо Касабовъ и Ив. Христовъ. За да се отговори напълно на повелителнитъ нужди, налагани отъ обстоятелствата, избрането избра следнитъ помощни комисии нѣмъ Ц. Комитетъ:

Юридическа, въ съставъ адвокатитъ — Борисъ Поповъ, Енчо Николовъ, Иванъ Илиевъ, Александъръ Милевъ, Ради Радевъ, Илия Петровъ, Стефанъ Градинаровъ, Динко Бекяровъ, Борисъ Златевъ, Ангелъ Ангеловъ, Т. Тошевъ, Ангелъ Илиевъ и Ив. Стоевъ.

2) Поземлена селоко-стопанска, въ съставъ: инж. неръ-агрономитъ — Петъръ Златевъ, Ганю Янаковъ, Рафаилъ Жековъ, Минчо Д. Минчевъ, Феодоръ Топаловъ, агрономитъ — Тодоръ Бевъ, Матей Стефановъ и

за гдройската кръвъ, пролята по добруджанскитъ поля.

Когато напустните, генералу, нашата родна земя, знайте, че оставихте въ върдцата ни незгблени споменъ за гордия воинъ, чийто образъ лелѣехме копнежно въ душиитъ си презъ днитъ на черната робия!

Л. П. С-въ

Димитъръ Кънчевъ — ветеринарни лекар: Д-ръ Чокаловъ и Цонко Пенковъ. Селскитъ стопани: Димитаръ Ц. Поповъ, Тодоръ Калесковъ и Лонко Катранджиевъ.

Културното-просвѣтнo, въ съставъ: Любенъ П. Станчевъ, Ив. Кузмановъ, Янъ Х. Яневъ, Слави Дърленски, Свещ. Н. Цицовъ, Дим. Желевъ, Ат. П. Поповъ, Дим. Паскалевъ, Инж. П. Златевъ, Ст. Петровъ, свещ. Пав. Атанасовъ, свещ. Хаджилерски, Н. Друмевъ и Илия Петровъ.

4) Търговско — финансово и индустриално занаятчийска въ съставъ: Иванъ Сапунджиевъ, Н. Друмевъ, Марчо Марчевъ, Ив. Димитровъ, Тодоръ Г. Бешковъ, Никола Гавраиловъ, Дим. Арсовъ, Ст. Петровъ, Вл. Зарѣвски, Тодоръ Поповъ и Енчо Димитровъ.

5) Градоустройствена, за санитарно-хигиенични и социални грижи, въ съставъ: Д-ръ Д. Новачевъ, Д-ръ Тодоръ Ханджиевъ, Д-ръ Пейчо Поповъ, Д-ръ Т. Бъчоваровъ, Д-ръ Ст. Пюскилиевъ, Д-ръ Ат. Пачевъ, инж. Зографовъ, инж. арх. Ив. Ивановъ, инж. Т. Поповъ, инж. арх. В. Ханджиевъ, П. Дончевъ и Н. Друмевъ.

6) Грижитъ за полиция, редъ и разквартируване съ възлагатъ върху Запасното Офицерство и Легиата на Ст. Караджата.

Веднага, следъ разпрѣкването на вѣстъта за образуването на Централния Комитетъ, въ канцеларията му започнаха да се групиратъ стотици жалващи се българи отъ всички краища на Добруджа. Имаше десетки драматични случаи. Много трогателни бяха посещенията на братята отъ Северна Добруджа.

Работата въ секретариатъ, кждето работѣха неморно доброволци отъ нашата млада интелигенция кипѣше.

Българскитъ власти, дошли първи още на 15 м. въ установиха веднага връзки съ Центр. Комитетъ и намѣриха въ него всео-дайна готовностъ за въ-новено сътрудничество, осъ-домление и ефективна е-зекутивностъ.

Ц. Комитетъ взе веднага мѣрки за организиране срѣщането на освободителнитъ войски. Съвмѣстно съ представителки на дамския Комитетъ и на комисията всестранно се обмислиха срѣдствата и начинитъ за по-грандиозното отпразнуване на Великия денъ

ЛЮБЕНЪ П. СТАНЧЕВЪ

Нашата борба

Не беше водена с огнестрелно оръжие, не беше ръководена от униформено облечени лица, обкръжени с ореола на мистичизма, какъвто създава неизяснеността, раздиплена от народната мълва, не носеше печата на блестящите подвизи и шумноразгласените „чудеса“.

Нашата борба беше подслана от здравата, непокланяна любов на равнина към своята у себе си, тя беше ръководена от чувството на дълбока привързаност към родната земя, скъпата майчина реч и свято упазените традиции и обичаи. Вдъхновена от идеята да се получат по възможности максимално положителни резултати, тя следваше пътя на най-морефективните отношения, които не изключваха една строго оправдана праволинейност при отстояването на народностните ни и граждански права. Ратниците на тази борба, обаче, не избягнаха от участието на всички искрен и предан борец: мнозина паднаха, похитени от врага; не малко нагубиха здравето и нервните си в влашките тъмници, а хиляди невинни бяха изтезавани, разнаравани и разорени.

* * *

Научило за решението в Ньой, с което се отстъпваше на Румъния най-българския край, добруджанското население се издигна единно и сплотено, за да изрази своя протест.

Засъбираха се селяните в училищата и до късно разискваха как да се противопоставят срѣщу тази чудовищна неправда; в градовете се образуваха анционни комитети, организираха се манифестации, изпратиха се делегати предъ представителите на Антантата и се направи всичко възможно, за да се обективира решителното отрицателно поведение на добруджанските българи срѣщу Ньойския договор.

Заредиха се следъ това години на черна робия, терора се ширеше неприятствено и хищно; издигнаха се безкръстните могили край Старо село, отвори се живи рани по телото почти на всички българини, младъ и старъ; дойде разбойнишкото ограбване на разселената собственост и рекълата на нация селянини, нахлуха полуdivити цинцарски пълчища. Беше разбита редакцията и печатницата на смѣлия борец срѣщу покушенията и произволите — вестникът „Курьеръ“.

Иносѣта беше сигнала за подмяна, вѣто на организирана и отпредстборба. Спуснаха се кечето бжубо на всички дюкани, залъчва бж ни знамена; на мѣсто не ува. Влизат ернирания основна ктатон се поурьеръ“ се обра ржаа зава:

зува внушителен комитетъ, обидияващ всички просветени българи в града и една вечеръ, въ схлупената ъвба на административното отделение, по чийто стени бѣха залепени сърдечните призови: „Само единни и сплотени ще можемъ да се боримъ!“ „Съединение то прави силата!“ се свика паметното събрание, което взе тѣй епохалните решения да се пристъпи нѣмъ активизиране на искането на повече човѣшки животъ и права.

Последваха хилядите декларации, съ които нашите селяни искаха училища съ български езикъ; отиването на делегации въ Букурещъ, закриването на „Курьеръ“, появяването на в. „Поле“, постигнала го същата участъ.

Презъ лѣтото на 1929 год. млади, вдъхновени ратници сложиха основите на в. „Единство“, който скоро се превърна въ знаме на всебългарската дейност отъ Добруджа.

Образуваха се Върховния и Централния комитетъ на българското малцинство, имащи седалище също въ редакцията на вестника. Бѣха ноши на непрекъснати разисквания, на решения, слагани веднага въ изпълнение, на тряскава всеобхватна работа. Като резултатъ на този вдъхновенъ напоръ бѣше избранъ за депутатъ смѣлия добруджански дѣецъ Христо Стефановъ. Но не спѣше и злокобния врагъ. Само четири месеца по-късно Христо Стефановъ бѣше прострелянъ всрѣдъ Добричъ. Развилиялата цинцарска папачъ, тайно подкрепена отъ властѣта, не стресна здравия добруджански бѣлгринъ. И десетки хиляди придружиха тленните останки на скъпата жертва до гроба, кждето ладоха клетва презъ вдъхновенитъ уста на младия ораторъ:

„Довиждане, Христо, ние, може би, ще ти донесемъ похубави вѣсти!“

Издигнаха се огненитъ езици надъ Кочина, Айдемиръ и Бабукъ, слабият гласецъ на момиченцето отъ страдалчески

конвой нѣмъ Силистра: „Маммо, тежатъ ми желѣвата!“ се разлѣ изъ безкрайната ширъ на родната земя и възбуди въ всѣка изтервана грѣдь чувството на стихийна готовност за борба. Ехото отъ хищническите нападения надъ Ялж-Ючорманъ, Гьоре, Ветренъ, Богданово, Чаиръ и още на много друге премина границата и раздвижи не малко съвести въ чужбина. Всрѣдъ тази епоха на буря и напѣтъ се появи най-смѣлия ратникъ на българската науза въ Румъния, вестникъ „Добруджански гласъ“. Да бже благословена паметта на бившия главенъ секретаръ на Върховното министерство Тодоръ Христовъ, който свърза за вѣчни времена името си съ това чисто знаме на българщината въ единъ порѣбенъ край!

Назованъ органъ на българското малцинство отъ Румъния, „Добруджански гласъ“ скоро напълно оправда това си име. Въ заседанията на неговия редакционенъ комитетъ, обидияващъ всичко по-значително и дейно, което можеше да отлѣчи българската интелигенция въ Добруджа, Бесарабия и Банатъ, не се определяше само поведението на вестника, но се чертаеха и широкитъ линии и спрѣмо всички въпроси, засягащи цѣлкупното българско племе отъ Кралството. Тукъ се реши и свикването презъ 1936 г. на паметния конгресъ въ Букурещъ.

Долу шапките, деца на освободена Добруджа!

Думата е за вашето Оборище: въ зградата на легендарното българско школо отъ влашката столица дайдоха представители отъ всички краища, населени съ българи. Председателствува мастития пратеникъ на скъпите бесарабски братя г. Иванъ Желѣзковъ и за пръвъ пѣтъ чухме сладката речъ на далечнитъ банатски българи: „Ако трѣбва кръвъ да лѣмъ, кръвъ ще лѣмъ!“ (Следва)

ПЪРВИЯТЪ БЪЛГАРСКИ ТРИЦВѢТЪ се развѣ въ добруджа

Първиятъ български трицвѣтъ се развѣ надъ люлката на българските царе — Добруджа — на 15 т. м., въ 7.5 часа следъ пладне, следъ идването на първитъ наши братя отъ България въ гр.

Добричъ.

То се развѣ на улицата, срѣдъ хиледния народъ, срѣдъ мощното стихийно и неспирно „ура“ за „добре дошли“ въ поробена Добруджа.

То се развѣ отъ

МОЯ ПОСЛЕДЕНЪ ЗАТВОРЪ

Единъ необикновенъ шумъ ме разбуди. Блѣскаше се на входната ми врата тѣй силно, че цѣлата къща се тресѣше. Смутенъ, скочихъ отъ леглото и погледнахъ на часовника си: бѣше 4 часа сутринята. Набързо нахлухъ пантофитъ си и докато се питахъ какво може да е вънъ, напѣна върху вратата се още повече засили.

Слѣзохъ бърже долу и едва отворилъ вратата, нахълтаха: единъ влашки поручикъ и трима войника. Следъ малко се подаде и капитана, който бѣше воененъ командантъ на Добричъ. Той ми заяви, че трѣбва да ме отведе въ команданството и ми заповѣда да се облека. Последва ме горе поручика и войника, които ме пазиха, докато навлека дрехитъ си. Вънъ ни чакаше закрыта кола, съ която ме отведоха въ военното команданство, помѣщавщо се въ бившето жилище на единъ младъ лѣкаръ-българинъ, членъ въ редакционния комитетъ на „Добруджански гласъ“.

Влизайки въ кабинета на коменданта азъ неволно трепнахъ: въ същата тази стая преди три години група вдъхновени ратници се събирахме и цѣли нощи разисквахме и вземахме решения по палящитъ въпроси въ връзка съ гнетящата ни робия.

— Нѣма да се възпремъ! — ядно изрева капитана, като ми отправи крѣпавъ погледъ — но азъ ще те възпра!

И той извика единъ фелдфебелъ, комуто заповѣда да ме отведе съ забележката, че трѣбва да спазва познатата парола.

А това какво бѣше?...

Подофицера ме поведе презъ салонъ и една стая

съ маси и столове и ме остави въ едно малко коридорче, което освѣтляваше прозорчето на тѣсната вратичка.

— Туиъ ще стоишъ! — последва заповѣдъ и фелдфебела ме остави, като затвори вратата.

Следъ три или четири часа ме повикаха при коменданта.

— Е, добре ли ти бѣше? — ме попита той и въ малкитъ му сини очички заигра острия лѣчъ на злѣчна ирония.

Изъ го погледнахъ и нищо не отговорихъ. — Имамъ заповѣдъ да те освободя... какъ се изплъзна... хай, върви си!...

* * *

Не казахъ никому нищо за станалото. То засѣгаше само мене.

Следъ пладне къмъ 5 часа стояхъ въ кафенето, което обикновено посещавахъ.

Дойде единъ стражаръ и ми каза, че съмъ поканенъ да отида въ военното коменданство. Последвахъ го.

Тови пѣтъ капитана ме посрещна съ една злобеща усмивка. Веднага разбрахъ, че положението е сериозно. — Този пѣтъ здраво се улови!... — и въ гласа му прозвуча невздръжана злоба. — Първо азъ ще те полѣкувамъ отъ патриотическата ти болестъ, че после ще те изпратя при придруги доктори.

И той замахна предъ лицето ми късия ремѣненъ бичъ, който държеше въ ръка. Влѣзе вчерашния фелдфебелъ. Капитана му направи знакъ съ очи, сочейки ме.

— Да вървимъ, господине! — каза подофицера.

Минахме презъ сжщитъ помѣщения, презъ коридора, който сутринята бѣше моята темница, фелдфебела отвори една ниска врата и ме бутна презъ нея въ едно свършено тъмно помѣщение. Той затвори задъ грѣба ми вратата и чухъ че заслага куфаръ. Огледахъ се, но нищо не се виждаше. Пипишкомъ разбрахъ, че съмъ въ тѣсенъ затворъ съ циментенъ подъ. Цѣлата ношъ прекарахъ буденъ, разхождайки се въ диагональ изъ тази страшна темница.

(Следва)

Л. П. С-въ

Чети в-къ
Добруджански гласъ

СПОМЕНИ ИЗЪ ЗАТВОРИТЪ НА ВЛАШКА

Малцина сж добруджанци, които не сж изпитали гнета и мизерията на влашкото робство въ течение на двадесет и седем години отъ какъ Златна Добруджа бѣ откъсната отъ нашата скъпа родина — България.

Въ продължение на двадесет и седем години, нашитѣ братя и сестри оросиха съ своята кръвъ Добруджанскитѣ поля въ борбата си за защита на своята семейна чест, имотъ и национално съзнание, потъпкани съ такава жестокостъ отъ всички правителства на Румъния. Кой не знае методитѣ и орѣдства на румънскитѣ власти, употребявани за ограбването и прогонването на нашитѣ братя отъ роднитѣ имъ огнища? Свидетели за това сж знайтѣ и незнайтѣ гробове на достойнитѣ синове на Добруджа, които заплатиха съ живота и кръвта си дързостта да защитятъ роднитѣ си огнища и земята, въ която сж заровени коститѣ на нашитѣ дѣди и прадѣди. Свидетели за това сж и многохилядитѣ добруджанци — бежанци, напуснали мило и драго, за да продължатъ своята борба задъ граница и най-после тия жертви на Добруджа, хвърлени въ затворитѣ на Велика Румъния, за въображаеми провинения родили се въ главитѣ на румънската олигархия, която иска да оправдае съ това своята политика на изравно потисничество.

Назидателенъ е случаятъ на дѣлото за шпионажъ инсценирано презъ м. мартъ 1938 год., противъ пишуция тия редове и моитѣ съграждани, Василь Калчевъ Козаровъ, Борисъ Д. Коджабашевъ, Я. Х. Яневъ и други видни дѣйци на българското дѣло въ Добруджа.

Напуснахъ само преди 2 седмици централния затворъ Дофтана, подъ впечатлението още на затворнишката килия и адското звънтене на желѣзнитѣ вѣриги и ключоватѣ, задавамъ си въпроса: „Защо бѣхъ осъденъ и хвърленъ въ затвора цѣли 3 години?“

И наистина влашкото правосъдие не можеше да ми прости, средъ него съмъ виновенъ за голѣмата сдързостъ, че счетохъ за свой дългъ да останавъ Добруджа и се бора до край противъ произволитѣ на отговорни и неотговорни фактори на кървавото влашко робство.

Непоколебимата воля и желание да се боримъ за запазване на езика, правитѣ и обичайтѣ на нашитѣ майки и бащи, на нашитѣ

свещени завети въ Добруджа бѣ смѣтнато за голѣмо престѣпление въ очитѣ на г-да анкетаторитѣ отъ Букурещъ.

Още звучатъ въ ушитѣ ми думитѣ на г-нъ военния прокуроръ, произнесени по случай сжденето ни предъ военния сѣдъ на 8-ма пѣх. дивизия въ гр. Черновицъ (днесъ окупиранъ отъ Съветска Русия), а именно: „Г-нъ председателю, Г-да сѣдии, румънската държава прѣживява днесъ критически моменти, подронена въ устоитѣ на своето съществуване отъ известни и неизвестни предатели, който дебнатъ удобенъ моментъ да ни нанесатъ смъртоносенъ ударъ. Предъ васъ сж изправени 4-ма представители на въковния врагъ на румънския народъ.“

Кой отъ васъ не е чувалъ за фвирепостъта и жестокостъта на българскитѣ войски при Тутраканъ, Топрансаръ, Кобадинъ и др.?

Пресни сж гробоветѣ на нашитѣ невини жертви, и сега звучатъ плачатъ и риданията на тѣхнитѣ вдовици и сираци, тѣхнитѣ духове витаятъ надъ главитѣ ни и искатъ повелително осъждането на тия предатели. За това искамъ примѣрното осъждане на Калчевъ и Коджабашевъ, за да служи като назидание на бждащитѣ български шпиони и ги накара да мислятъ повече когато се решаватъ да престѣпятъ границитѣ на Румъния. За последнитѣ двама, Димовъ и Хаджи Яневъ нѣмаме достатъчно доказателства, които биха оправдали тѣхното осъждане, но като българи — интелектуали съмъ дълбоко увѣренъ, че и тѣ сж допринесли нѣщо за дѣлото на първитѣ двама, за това искамъ и тѣхното осъждане.

Ето мили братя, вината за която румънското правосъдие ни осъди: Василь Калчевъ на 18 (одемнаде-сетъ) години строга каторжна работа, Борисъ Коджабашевъ на 15 години, а Димовъ Димо и Я. Х. Яневъ по на 3 години, въпреки признания на самия воененъ прокуроръ, че нѣма доказателства за нашето осъждане.

Ако нашето дѣло бѣше единствено по рода си въ Добруджа отъ свѣтовната война насамъ, безбройни сж процеситѣ, въ които бѣха осъдени хиляди наши братя и сестри, за въображаеми провинения, съ които се оправдаваха убийствата, безчестията и ограбванията на цѣлокупното бъл-

гарско население отъ страна на македоно-румънскитѣ банди.

Една бѣ само утѣхата на добруджанци, която ги прѣпѣше въ неравната борба, че рано или късно тѣхнитѣ усилия ще бждатъ увѣнчани съ успѣхъ, премахвайки за винаги робството.

Едни умрѣха съ спокойна съвестъ за изпълненъ дългъ къмъ родната кауза и отечество, други и днесъ пѣшкватъ, оковани въ тежки вериги въ затворитѣ на Влашко, подкрепяни само отъ мисълъта, че съществуватъ още името българи и българска държава, съ тава блѣстящо минало.

Нищо не бѣ въ състояние да сломи нашиятъ духъ. Мисълъта, че сме потомци на единъ великъ народъ бѣ по-силна отъ всички морални и физически тормози на които ни подложи мракобесието на ромънската денационализаторска политика, провеждана съ толкова упоритостъ и усърдие въ продължение на три десетилѣтия.

Ако и да бѣхме откъснати отъ срѣдата на нашитѣ сънародници, грабнати отъ обятията на нашитѣ семейства и хвърлени въ студентитѣ килии на централния затворъ Дофтана, ние не загубихме нито за мигъ вѣра въ близкото свѣтло бждеше на Добруджа. Въскодрѣкане на ключоветѣ и тежкитѣ желѣзни окови ни напомняха, че наскоро Златна Добруджа ще бжде свободна и отново ще се развѣва знамето на свободата, за която паднаха въ неравната борба нашитѣ бащи и братя. Отново ще се развѣва българското знаме отъ Силистра до Сребристиятъ брѣгъ на Малиакра и отъ Тутраканъ до Мангалия.

И наистина този день не закъснѣ. Деньтъ 7 септември 1940 г. е день на второто наше рождение, а г. министъръ пренсидента на свободна България Богданъ Филовъ, който ни съобщилъ радостната вѣстъ за освобождаването на Добруджа, е спасителтъ Христосъ, слѣзълъ втори пътъ на земята, натоваренъ съ специална мисия отъ Всевишния: да спаси Добруджа и добруджанскитѣ българи.

Кой може да си представи радостта на заробена Добруджа? Всички онѣмѣха предъ радостната вѣстъ и прегърнати, съ слзи на очи предъ радио-приемателнитѣ апарати се питаха шепнишкомъ, като че ли се пазѣха да не бждатъ чути отъ нѣкой ромънецъ: Господи, Господи, най-после живи бѣхме да дочака-

ме този день.

И така прегърнати предъ апаратитѣ се опомниха и се свѣстиха отъ бурнитѣ ура на нашитѣ братя отъ столицата на свободна България. Тогава, стари баби съ черни забрадки извиха кръш ни хора, подканиха млади девойки и снахи да играятъ и се веселятъ за свободна Добруджа и за своитѣ братя и съпрузи, които наскоро ще се върнатъ въ роднитѣ си огнища.

Но за мигъ всички се стреснаха при вѣстъта на радиошпекера отъ София, че въ този моментъ се развѣва трицѣтата на свободна България по равнитѣ поля на Добруджа.

Уви, нашитѣ сѣрдца се сковаха отъ болки при мисълъта за нашитѣ съзлатиста сѣрма копринени знамена, скрити още отъ очитѣ на нашитѣ потисници.

Днесъ всички българи увѣрени дълбоко въ силитѣ и преданността на племе-

то ни, единни и сполучливо около престола на Величество Царя и престелството му се молятъ изказватъ своята благодарностъ къмъ Всевишния кровителъ на справедливостъта българска кауза.

Въ този Великъ всѣйски добруджанци гаме клетва предъ Величество Царя на свободна България и предъ Всевишния, че и за вѣдѣще ще се боримъ същото себеотрицание и данностъ за Велика България, както се борихме освободжението на Златна Добруджа.

Да живѣе Негово Величество Борисъ III, Цар на българитѣ.

Да живѣе Негово Величество престолонаследникъ на Велика България, меонъ Князь Търновски.

Да живѣе храбрата българска войска, да живѣе свободна Добруджа!

Д. Димовъ

МАЙКАТА НА УБИТИ

Автомобила вървѣше потѣсно, трѣвясало пѣтче между избуелитѣ ниви, които ни се чинно покланѣха, шушнѣйки нѣщо довърлително, чийто смисълъ разгатнахме едва когато пристигнахме въ селото.

Отдалечъ дочухме глухия звѣнъ на клепалото отъ старата дървена камбанария. Когато спрѣхме предъ широкия вратникъ, събранитѣ въ двора и предъ къщата селяни излѣзоха на улицата и мълчаливо ни поздравиха. Толкова народъ, а такава тишина!

Изъ зачернения домъ се разнесе писъкъ, който скоро заглухна въ едно продължително ридание.

Съ трептящо сѣрдце се отпавихъ къмъ стѣлбището, заедно съ придружаващитѣ ме приятели отъ града. Едва прекрачилъ прага старата жена, която бѣше колянчила предъ ковчега прегърна сина си и горчиво зариди:

— Стани Желѣзко, стани чедо, гоститѣ да посрещнемъ... Наши хора, вѣрни хора, пиле синко, дойдохъ... Стани единичия на майка, стани да имъ разкажешъ...

И гласа все повишѣно изливаше мѣката, която разкъсваше изтерзаната стара грѣдь.

Азъ стояхъ, закованъ на мѣсто, сразенъ отъ тази безкрайна жалъ. Виждахъ само гиздавия перченъ, обкръженъ отъ хубавитѣ цвѣтя на есенъта.

Синтъ на тази сразена жена бѣше съ хишна жестокостъ убитъ предния день отъ двама колонисти. Опитатъ се да поутѣша старата майка.

— Ехъ, господине... какъ

да не плача!... Много добри бѣше, много хрисимъ...

И когато сложи побѣлява си къса надъ бездушната майка да грѣдъ наново занарежда. Какъ си хубаво живѣех синко!.. Какъ се слушахъ майка!.. Всичко вече свѣрши Желчо, чедо... вече нѣма те изпращамъ утринъ но и нѣма да те чакамъ черъ до вратника...

Когато се свѣрши опѣло, и трѣбваше да се вдигне ковчегъ, за да го понесатъ къмъ селоното гробище, старата майка обгърна сина си, зацепи навѣрчаното си лице дозвѣдениѣ му отъ страни и зашепна:

— Азъ нѣма да те оставя самъ, Желчо... Заедно ще отидемъ тамъ, чедо... заедно...

Когато близкитѣ ѝ успѣха да я отдѣлятъ, старата жена застана попринаведена, сложена на треперящитѣ си устни, втренчи погледъ поди ковчега и загледа съ широко отворени очи, въ които бѣ замръзнали слзитѣ.

Този погледъ не изразяваше отчаяние, нито жалъ, то стреляше съ огъня на едно проклятие, което бѣше възвишено въ чистотата на своята оправдателностъ.

Ако нѣвѣа нѣкой се сетѣ да издигне паметникъ на майката мжченица въ порокъ Добруджа, нека внуши майстора ваятелъ да се издигне новъ отъ представата мисия мента, който се опита да представя.

Азъ нивга нѣмахъ нищо за образа на старата отпразднала всрѣдъ малкия день съ оня сразавъ...